

50 anys del testimoni d'una jueva

El 12 de juliol se celebren els 50 anys de la publicació del 'Diari d'Anna Frank'. Per a commemorar-ho EL TEMPS analitza la vàlua d'aquest diari, i en les pàgines següents publica el fragment del diari d'un jueu polonès esdevingut policia al servei de les SS.

L'Holocaust va ser una cosa inenarrable. L'adjectiu ha esdevingut tòpic, es fa servir per a moltes coses, però potser aquest és un dels pocs casos als quals s'escau: l'Holocaust va ser inenarrable perquè no admet de ser narrat. S'ha repetit moltes vegades que Auschwitz trenca tots els violins, no es poden fer novel·les d'Auschwitz. Aquesta concentració de dolor i de mal i de crueltat i de mort no admet ser mirada cara a cara, com el sol. Encega.

Però si l'Holocaust admet malament la literatura, sí que hi ha alguns llibres en l'Holocaust. I aquests llibres tenen alguna cosa en comú. L'Holocaust admet malament el joc de la ficció. Per tant, no són novel·les, sinó testimonis memorialístics. L'Holocaust admet també malament la coralitat, la primera persona del plural, i per tant són memòries individuals, històries de vida. Finalment, jo diria que aquests llibres també tenen en comú una certa tangencialitat respecte a l'Holocaust: s'hi enfronten amb la màxima frontalitat possible, però aquesta frontalitat mai no pot ser absoluta.

Per mi, els dos grans llibres sobre l'Holocaust són el *Diari d'Anna Frank* i *Si això és un home* de Primo Levi. En un cas, un diari. En l'altre, una reflexió memorialística d'una supervivent que intenta en-

tendre alguna cosa. En tots dos casos el mateix efecte: per intentar explicar el dolor, explicar la història d'una persona, la pròpia història. L'Holocaust és Anna Frank o Primo Levi multiplicats per sis milions. Exigeix sortir de l'estadística i encarnar-se en un cas, en un nom, en una biografia, per adquirir

El valor màxim del 'Diari d'Anna Frank' és que no és tan sols testimoni, sinó que és testimoni literari, com ho és el de Primo Levi.

la intensitat dramàtica. Aquest és l'èxit, per exemple, de l'esplèndida pel·lícula de Spielberg: una llista, com *La llista de Schindler*, és una antologia de noms, de casos personals, de casos concrets.

El *Diari* d'Anna Frank que hem conegut és la visió més o menys esporgada de les anotacions d'una noia amb vocació literària entre el 12 de juny del 1942 i el primer d'agost del 1944, tres dies abans de

ser detinguda pels nazis i començar un itinerari encara més tràgic, que només podem imaginar i imaginar amb horror, i que acabaria amb la seva mort a començament de l'any 1945. El pare de l'Anna va publicar la primera versió, retallada, l'any 1946 i va sotraguejar el món. Fa relativament molt poc, s'ha publicat la versió completa, amb més intimitats, amb més crítiques i més dubtes.

El valor suprem del *Diari* de l'Anna Frank és que és una història personal d'una adolescent real i viva enmig de l'Holocaust, però que precisament per això és la història de l'Holocaust encarnada en una persona. No és un diari monotemàtic, no és un diari sobre allò d'excelsionat que li està passant. És el diari d'una adolescència intel·ligent i sensible, dotada per a la paraula, enmig d'unes circumstàncies excepcionals. El valor màxim del *Diari* d'Anna Frank és que no és tan sols testimoni, sinó que és testimoni literari, com ho és el de Primo Levi. El seu valor no és tan sols l'autenticitat, la sinceritat que s'exigeix a la memorialística, és també la lucidesa que s'exigeix a la literatura. No és estrany que un dels objectius de la historiografia reversionista, la que vol negar la realitat de l'Holocaust, hagi estat sempre negar la veracitat del *Diari* d'Anna Frank, presentar-lo com

La casa d'Anna Frank

ROSANNA PUCHADES

cinc mesos la família d'Anna Frank està situat a l'habitatge interior de l'edifici que contenia l'herboristeria d'Otto Frank.

Les escales són costerudes. El visitant té la sensació d'haver penetrat en un vaixell. Aferrat als passamans, travessa el camí encatifat que l'ha de dur a la porta de l'habitatge interior. El forat negre. Els Frank van ocultar l'accés rere una pesant llibreria. Més enllà d'aquest passadís secret amb les finestres empaperades s'alcen els dos pisos superiors i les golfes. La veritable casa d'Anna Frank. Un cau que cap venedor de pisos gosaria recomanar: tres cambres, un bany minúscul i unes golfes d'atmosfera asfixiant. Talment una caravana

Les cases antigues d'Amsterdam són estretes i altes. A primera vista semblen ideals per a personatges esprimatxats com els que pintava El Greco. El motiu d'aquesta estructura es prosaic. Resulta que els impostos municipals sobre els béns immobles es calculaven a partir de l'amplada de la façana. De manera que cada centímetre de menys era un estalvi i els problemes de llum que ocasionava la verticalitat es resolien dividint la fondària del solar en dos habitatges, l'un d'exterior i l'altre encarat a un pati de llums. El famós amagatall que va hostajar durant vint-i-

sense sortida a l'exterior. Amb les finestres tapiades per panes de fusta negra. Si el visitant ha vist l'adaptació teatral d'*El diari d'Anna Frank* s'adonarà que qualsevol escenògraf pot plantejar-se'n la reproducció a dimensions reals. Per petit que sigui l'escenari.

Però el més impressionant de la casa són les proves de la llarga permanència. Els retalls de les revistes de l'època que Anna clavava a la paret o les nombroses ratlles que indicaven el creixement dels nens. Talment un rosegó de pa deixat a mig mossegar per un ajusticiat. **Màrius Serra**

una ficció redactada a posteriori, com un llibre de propaganda. Al revisionisme i al neonazisme, el *Diari* els fa mal, perquè és una crida en el sentit contrari, en la pervivència de la memòria sensible. Però aquest objectiu de desacreditació del *Diari* no ha estat mai aconseguit. El *Diari* no és tan sols versemblant. És també veritable.

Si l'Holocaust és inenarrable, Anna Frank narra allò que està en la frontera. I encarna així el drama. *La llista de Schindler* és, al cap i a

la fi, la crònica d'unes excepcions, d'uns finals feliços que no van ser la norma. *Si això és un home* és també la història d'un supervivent: Primo Levi es va acabar suïcidant, potser perquè per a molts supervivents del Lager nazi viure era gairebé una culpa, un privilegi immescut. Anna Frank va morir. La seva història acaba malament, perquè no és una excepció, sinó un paradigma. El que emociona del *Diari* d'Anna Frank és la seva veritat. A partir d'haver-lo llegit,

quan veus aquelles imatges de la plataforma d'Auschwitz, quan veus les fosses comunes on enterren milers de cossos esquelètics, ja saps que tots aquests cossos no són anònims, que tenen una història, que no són estadística, sinó biografia: unes il·lusions, uns dubtes, uns amors, unes enemistats. Que algun d'ells, qualsevol d'ells, es podria dir, per exemple, Anna Frank.

Vicenç Villatoro